

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลการจัดกิจกรรมในวิชาหลักการทางศิลปะที่มีต่อการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของ
นักศึกษาในคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร.พระนคร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร.พระนคร
จากการจัดกิจกรรมในวิชาหลักการทางศิลปะ
2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มทร.พระนคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร.
พระนคร จำนวน 70 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์และแบบ
สังเกตพฤติกรรมการรับรู้ทางศิลปะรายคาบสำหรับนักศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการสอนกิจกรรมศิลปะ จำนวน 10 แผนการสอน
  2. ผลงานศิลปะที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน
  3. แบบสังเกตพฤติกรรมการรับรู้รายคาบ
  4. แบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์
-
1. แผนการสอนศิลปะจำนวน 10 แผนการสอน มีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้
    - 1.1 สร้างแผนการสอน จำนวน 10 แผน จากหลักการและเนื้อหา

แผนการสอนที่ 1	ส่วนประกอบทางทัศนศิลป์	การรับรู้เรื่อง จุด และเส้น
แผนการสอนที่ 2	ส่วนประกอบทางทัศนศิลป์	การรับรู้เรื่อง รูปร่าง-รูปทรง, ขนาด-สัดส่วน และที่ว่าง
แผนการสอนที่ 3	ส่วนประกอบทางทัศนศิลป์	การรับรู้เรื่อง พื้นผิว
แผนการสอนที่ 4	ส่วนประกอบทางทัศนศิลป์	การรับรู้เรื่อง แสงและเงา

แผนการสอนที่ 5	ส่วนประกอบทางทัศนศิลป์	การรับรู้เรื่อง	สีวรรณะร้อน,สีวรรณะเย็น และสีกลมกลืน
แผนการสอนที่ 6	ส่วนประกอบทางทัศนศิลป์	การรับรู้เรื่อง	ค่าของสี
แผนการสอนที่ 7	หลักการจัดองค์ประกอบศิลปะ	การรับรู้เรื่อง	ความสมดุล
แผนการสอนที่ 8	หลักการจัดองค์ประกอบศิลปะ	การรับรู้เรื่อง	จังหวะ
แผนการสอนที่ 9	หลักการจัดองค์ประกอบศิลปะ	การรับรู้เรื่อง	การตัดกัน และจุดเด่น
แผนการสอนที่ 10	หลักการจัดองค์ประกอบศิลปะ	การรับรู้เรื่อง	ความกลมกลืน และเอกภาพ

นำแผนการสอน ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหา การจัดกิจกรรม ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของแต่ละเนื้อหา

1.2 นำแผนการสอนไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน คือ อาจารย์วไลภรณ์ สุทธา อาจารย์ประจำสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ อาจารย์สุวดี ประดับ อาจารย์ประจำสาขาวิชา ออกแบบแฟชั่นผ้าและเครื่องแต่งกาย และอาจารย์นิอร ดาวเจริญพร อาจารย์ประจำสาขาวิชาการ บริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ ตรวจสอบให้คำแนะนำ

1.3 ปรับปรุงแก้ไขแผนการสอนตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน จากนั้นนำไป ทดลองสอนกับกลุ่มผู้เรียนที่เป็นกลุ่มประชากร จำนวน 70 คน

2. ผลงานศิลปะที่ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน มีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้เลือกสรรสื่อการสอน โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณา ตามความเหมาะสมแล้วจึงถ่ายภาพ

2. เมื่อผ่านการทดสอบและผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไข จึงนำไปทดลองใช้สอนกับกลุ่มผู้เรียนที่ เป็นกลุ่มประชากร จำนวน 70 คน

3. แบบสังเกตพฤติกรรมการรับรู้รายคาบ มีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการรับรู้รายคาบจากจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมในแต่ละ คาบเรียน

2. นำแบบสังเกตพฤติกรรมการรับรู้รายคาบไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบแล้วปรับปรุงแก้ไขและใช้จริง เพื่อประเมินพฤติกรรมการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของผู้เรียน

4. แบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ มีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การทดสอบ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์ของกิจกรรมศิลปะที่ ส่งเสริมการรับรู้เชิงสุนทรีย์เนื้อหาในแผนการสอนศิลปะ

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบทดสอบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนและเนื้อหาในการสอน
3. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมแล้วปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 70 คน แล้วนำมาตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบเพื่อหาอำนาจจำแนก (Discrimination power) และค่าระดับความยาก (Level of difficulty)
5. นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (Reliability coefficient)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดย

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาการสร้าง และสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งประกอบด้วย ผลงานศิลปะประเภทต่างๆ ที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน แผนการสอนศิลปะจำนวน 10 แผน แบบสังเกตพฤติกรรมกรับรู้รายคาบ และแบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์
3. นำเครื่องมือที่สร้างไปขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจ และให้คำแนะนำ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุง
4. กำหนดกลุ่มประชากรเพื่อใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร. พระนคร จำนวน 70 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ และแบบสังเกตพฤติกรรมกรับรู้ทางศิลปะรายคาบสำหรับนักศึกษา
5. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ทดลองใช้กับนักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร. พระนคร
6. ทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ก่อนการเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์จำนวน 10 หัวข้อ
7. ดำเนินการสอนตามแผนการสอน จำนวน 10 แผนการสอน โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเอง
8. ระหว่างการทดลองสอนในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยมีผู้ช่วยสังเกตพฤติกรรมกรับรู้รายคาบตามจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม
9. นำแบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ฉบับเดิม ให้กลุ่มประชากรทำหลังการเรียน (Post-test)

10. นำแบบทดสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียนมาคำนวณคะแนนและวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาค่าผลต่างด้วยค่า ที (T-test)

11. นำแบบสังเกตพฤติกรรมการรับรู้รายคาบ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรมของผู้เรียนคำนวณค่าความถี่จากผู้เรียนที่สามารถรับรู้ได้ตามจุดประสงค์ มาวิเคราะห์เป็นค่าร้อยละเพื่อเรียงลำดับความสามารถการรับรู้ในแต่ละหัวข้อ

12. เสนอผลการวิจัยโดยนำคะแนนที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อ 10 และ 11 นำเสนอในรูปแบบของตารางและอภิปรายเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาผลการจัดกิจกรรมในวิชาหลักการทางศิลปะที่มีต่อการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักศึกษาในคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร.พระนคร สามารถสรุปผลการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ชั้น คือ

1. ผลคะแนนแบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ ก่อนการเรียนและหลังการเรียน จากกลุ่มประชากร จำนวน 70 คน โดยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่ามีความแตกต่างกันโดยคะแนนผลการทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์จากการจัดกิจกรรมศิลปะสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2. ผลการสังเกตพฤติกรรมการรับรู้รายคาบตามจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม ตามการจัดลำดับค่าความถี่ของผู้เรียนที่สามารถทำได้ตามจุดประสงค์ และค่าร้อยละ มีดังนี้

2.1 พฤติกรรมการรับรู้เรื่อง จุดและเส้น ผู้เรียนสามารถบอกถึงรูปแบบและลักษณะของเส้นที่ศิลปินถ่ายทอดในผลงานศิลปะและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ตนรับรู้ได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92 รองมาคือ สามารถเปรียบเทียบและเชื่อมโยงลักษณะของเส้นที่เห็นในผลงานศิลปะกับสิ่งต่างๆ ที่พบเห็นในสิ่งแวดล้อมได้คิดเป็นร้อยละ 88 และสามารถระบุเส้นต่างๆ ที่ปรากฏในผลงานศิลปะได้คิดเป็นร้อยละ 80

2.2 พฤติกรรมการรับรู้เรื่อง รูปร่าง-รูปทรง, ขนาด-สัดส่วน และที่ว่าง ผู้เรียนสามารถบอกถึงรูปแบบและลักษณะของรูปร่างและรูปทรงที่ศิลปินถ่ายทอดในผลงานศิลปะ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ตนรับรู้ได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92 รองลงมาคือ สามารถเปรียบเทียบและเชื่อมโยงลักษณะของรูปร่างรูปทรงที่เห็นในผลงานศิลปะกับสิ่งต่างๆ ที่พบเห็นในสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ คิดเป็นร้อยละ 84 และสามารถบอกความแตกต่างระหว่างรูปร่างและรูปทรงที่ปรากฏในผลงานศิลปะได้คิดเป็นร้อยละ 64 และสามารถระบุถึงรูปร่างและรูปทรงที่ปรากฏในผลงานศิลปะได้ คิดเป็นร้อยละ 52

2.3 พฤติกรรมการรับรู้เรื่อง พื้นผิว ผู้เรียนสามารถบอกถึงรูปแบบและลักษณะของพื้นผิวที่ตนเคยสัมผัสหรือพื้นผิวในสิ่งแวดล้อมได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88 รองลงมาคือ สามารถอธิบายถึงความแตกต่างของพื้นผิวและเทคนิควิธีการสร้างสรรค์พื้นผิวประเภทต่างๆ ที่เห็นในผลงานศิลปะได้ คิดเป็นร้อยละ 76 และสามารถระบุถึงพื้นผิวต่างๆ ที่ปรากฏในผลงานศิลปะได้ คิดเป็นร้อยละ 56

2.4 พฤติกรรมการรับรู้เรื่อง แสงและเงา ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อการปรากฏของแสงและเงาในภาพผลงานศิลปะโดยเชื่อมโยงกับแสงเงาในธรรมชาติได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92 รองลงมาคือ สามารถอธิบายแหล่งที่มาของแสงที่ปรากฏในผลงานศิลปะได้ คิดเป็นร้อยละ 84 และสามารถระบุช่วงเวลาของแสงที่เห็นในผลงานศิลปะได้คิดเป็นร้อยละ 72

2.5 พฤติกรรมการรับรู้เรื่อง สีวรรณะร้อน,สีวรรณะเย็น และสีกลมกลืน ผู้เรียนสามารถบอกถึงรูปแบบและลักษณะของสีและน้ำหนักที่ศิลปินถ่ายทอดในผลงานศิลปะ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ตนรับรู้ได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาคือ สามารถเปรียบเทียบและเชื่อมโยงลักษณะของสี น้ำหนักที่เห็นในผลงานศิลปะกับสิ่งต่างๆ ที่พบเห็นในสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ คิดเป็นร้อยละ 72 และสามารถระบุถึงสี และน้ำหนักที่ปรากฏในผลงานศิลปะได้คิดเป็นร้อยละ 60

2.6 พฤติกรรมการรับรู้เรื่องค่าของสี ผู้เรียนสามารถบอกถึงรูปแบบและลักษณะของค่าของสีที่ศิลปินถ่ายทอดในผลงานศิลปะและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ตนรับรู้ได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88 รองลงมา คือ สามารถเปรียบเทียบและเชื่อมโยงลักษณะของสีและน้ำหนักที่เห็นในผลงานศิลปะกับสิ่งต่างๆ ที่พบเห็นในสิ่งแวดล้อมรอบตัว คิดเป็นร้อยละ 72 และสามารถระบุถึงสีและน้ำหนักที่ปรากฏในผลงานศิลปะได้ คิดเป็นร้อยละ 56

2.7 พฤติกรรมการรับรู้เรื่อง ความสมดุล ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสมดุล ในงานศิลปะและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84 รองลงมาคือ สามารถบอกส่วนประกอบทางศิลปะที่ทำให้เกิดความสมดุลในผลงานศิลปะได้ คิดเป็นร้อยละ 76 และสามารถอธิบายลักษณะรูปแบบของความสมดุลที่เห็นในงานศิลปะได้ คิดเป็นร้อยละ 48

2.8 พฤติกรรมการรับรู้เรื่อง จังหวะ ผู้เรียนสามารถบอกลักษณะการจัดวางและจังหวะในผลงานศิลปะได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68 รองลงมาคือ สามารถอธิบายและบอกส่วนประกอบทางศิลปะที่ทำให้เกิดจังหวะในผลงานศิลปะได้ คิดเป็นร้อยละ 60 และสามารถแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่เกิดจากจังหวะในผลงานศิลปะที่ตนเห็นได้ คิดเป็นร้อยละ 44

2.9 พฤติกรรมการรับรู้เรื่อง การตัดกัน และจุดเด่น ผู้เรียนสามารถบอกการตัดกันและจุดเด่นในภาพผลงานศิลปะได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาคือ สามารถบอกลักษณะของจุดเด่นที่เห็นในผลงานศิลปะได้ คิดเป็นร้อยละ 68 และสามารถบอกส่วนประกอบทางศิลปะที่ทำให้เกิดจุดสนใจในภาพผลงานศิลปะและแสดงความคิดเห็นต่อผลงานที่ได้รับรู้ คิดเป็นร้อยละ 52

2.10 พฤติกรรมการรับรู้เรื่อง ความกลมกลืน และเอกภาพ ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความกลมกลืน และเอกภาพในผลงานศิลปะและสิ่งแวดล้อมได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72 รองลงมาคือ สามารถบอกส่วนประกอบทางศิลปะที่ทำให้เกิดความกลมกลืน และเอกภาพในผลงานศิลปะได้ คิดเป็นร้อยละ 64 และสามารถอธิบายลักษณะความกลมกลืน และเอกภาพในผลงานศิลปะที่ตนเห็นได้ คิดเป็นร้อยละ 44

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาผลการจัดกิจกรรมในวิชาหลักการทางศิลปะที่มีต่อการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักศึกษาในคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร.พระนคร ที่ได้รับการสอนศิลปะ โดยการจัดกิจกรรมศิลปะตามแผนการสอนมีการรับรู้เชิงสุนทรีย์หลังจากการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผลขององค์ประกอบต่างๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ผลจากการจัดกิจกรรมศิลปะตามแผนการสอนที่สร้างขึ้นนั้น เป็นการช่วยพัฒนาเพิ่มพูนประสบการณ์การรับรู้สุนทรีย์ทางด้านความงามให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องด้วยผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา เป็นผลให้ขาดประสบการณ์และความรู้ทางด้านสุนทรียภาพ หรือความงามทางศิลปะ ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการรับรู้ทางสุนทรียะ จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับผู้เรียน อารี สุทธิพันธุ์ (2533:37) กล่าวไว้ว่า ประสบการณ์สุนทรียะต่างจากประสบการณ์อื่นๆ ตรงที่เรจัดทำให้ตัวเราเองเราเลือกเองไม่ได้ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เมื่อเกิดขึ้นแก่เราแล้วช่วยให้เราเพลิดเพลินพึงพอใจ เกิดเป็นความอึดอึดใจ ไม่หวังสิ่งใดตอบแทน...สำหรับผู้เรียน เมื่อได้รับการจัดประสบการณ์ให้เกิดการรับรู้ทางสุนทรียะก็ย่อมเกิดความพึงพอใจและเกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ผู้สอนมีส่วนสำคัญในการจัดประสบการณ์ดังกล่าว โดยต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อที่จะให้ประสบการณ์ดังกล่าวพัฒนาไปได้ ดังที่ บุญเยี่ยม เข้มเมือง (2537:58) กล่าวไว้ว่า ประสบการณ์สุนทรียะจะเกิดขึ้นกับบุคคลต่างๆ ได้นั้นก็โดยการปลูกฝัง สนับสนุนและเสริมสร้างกันมาแต่เล็กๆ เพราะเมื่อมีการปลูกฝัง สนับสนุน และเสริมสร้างแล้ว ประสบการณ์สุนทรียะก็สามารถพัฒนาได้... และต้องเริ่มจากความตั้งใจไปสู่การรับรู้ในความงามว่ามีอยู่ ต้องเกิดความรู้สึกประทับใจในความงามนั้น ต้องแสวงหาความรู้มาประกอบ...ทั้งหมดนี้ต้องอาศัยกาลเวลา การฝึกฝนและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จากคำกล่าวดังกล่าวจึงถือได้ว่าการจัดประสบการณ์ด้านการรับรู้เชิงสุนทรีย์โดยใช้กิจกรรมศิลปะเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ของสุนทรีย์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งหลังจากทำการสอนพร้อมทั้งสังเกตผู้เรียนขณะทำกิจกรรมและผลงานศิลปะที่ผู้เรียนสร้างสรรค์ขึ้นพบว่า ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และตัดสินคุณค่าความงามและเปรียบเทียบสิ่งที่เห็นในภาพผลงานศิลปะกับสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนสามารถวิเคราะห์และอธิบายภาพผลงานของศิลปิน

ได้ว่ามีวิธีการสร้างสรรค์อย่างไร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีพัฒนาการการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่เพิ่มขึ้น หลังจากการเรียนการสอน

1.2 ผลจากการได้เรียนด้วยสื่อการสอนผลงานศิลปะประเภทต่างๆ พบว่าการที่ผู้เรียน ได้มีโอกาสพบเห็นสื่อภาพผลงานศิลปะประเภทต่างๆ โดยการที่ผู้สอนพูดคุย สนทนา ได้ตอบ ร่วมกับผู้เรียนถึงสิ่งต่างๆ ที่เห็นในภาพผลงานทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการสังเกตและมีความ กระตือรือร้น สนใจจดจ่อกับสิ่งที่เห็น ตลอดทั้งรู้จักพิจารณารายละเอียด ส่วนประกอบทางศิลปะ ภายในผลงาน เช่น เส้น สี แสงเงา รูปร่างและรูปทรง พื้นผิว วิธีการสร้างสรรค์หลักการและ โครงสร้างต่างๆ ของผลงานซึ่ง รัชชชัย ยอดพิชัย(รัชชชัย ยอดพิชัย.2543.93:อ้างอิงจากไพฑูริย์ สันลา รัตน์.2524) กล่าวถึงการสอนแบบอภิปรายไว้ว่า การสอนแบบอภิปรายจะทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ในการคิด พิจารณา วิเคราะห์ วิจัยสิ่งที่เรียนนั้นแล้ว เสนอต่อให้ผู้สอนหรือผู้เรียนด้วยกันเองเพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น นอกจากนี้ผู้เรียนจะให้การสนใจในการมีสื่อประกอบ และนำมาอภิปราย ร่วมกัน และจากการศึกษาค้นคว้าพบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เรื่อง ส่วนประกอบต่างๆ ทางศิลปะ หลักการและโครงสร้างทางศิลปะโดยผู้เรียนสามารถอธิบายลักษณะเด่นของภาพคืออะไร สีที่ใช้เป็น สีวรรณะใด วิธีการสร้างสรรค์ผลงานเป็นอย่างไร อีกทั้งผู้เรียนยังได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อผลงานที่เห็นได้

1.3 ผลจากการทำกิจกรรมศิลปะ การทำกิจกรรมศิลปะปฏิบัติเป็นการเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และกล้าแสดงออก ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาและสิ่งต่างๆ ที่เรียนผ่านไปได้ และมีความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะประมวลเอาความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยผู้ศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอย่างเต็มที่และทำหน้าที่ แนะนำรายละเอียดบางอย่างที่ผู้เรียนไม่เข้าใจเพื่อเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจในการทำงาน จาก การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนขณะทำกิจกรรมผู้เรียนมีใจจดจ่อกับการทำงานและมีการสนทนาพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ รอบข้าง ทั้งยังสามารถแนะนำแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและ กัน เมื่อผลงานเสร็จสมบูรณ์ผู้เรียนจะมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนและชื่นชมผลงานของเพื่อนๆ โดยสังเกตได้จากการพูดคุยสนทนาระหว่างกลุ่มเพื่อน ทั้งยังมีการซักถามถึงวิธีการทำงานของเพื่อนแต่ ละคน ดังที่ ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2543 : 38-39) ได้กล่าวไว้ว่า ศิลปะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มนุษย์มี ความละเอียดอ่อนในการรับรู้และเข้าถึงความงาม มีความประณีต มองเห็นในสิ่งเล็กน้อยและใส่ใจกับ ความรู้สึกของผู้อื่น...การทำงานศิลปะจะช่วยพัฒนากระบวนการคิดของมนุษย์ ทำให้เกิดความยืดหยุ่น คิดได้รอบด้านโดยสามารถมองสิ่งต่างๆ ที่แยกแยะกระจัดกระจายอยู่ให้เป็นภาพรวมได้ โดยการ พยายามทำความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล... อีกทั้งยังสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีประสิทธิภาพ การช่วยเหลือ การเสียสละ มีน้ำใจ ไม่เอาเปรียบ มีใจเป็นธรรม ยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง เพราะมีความรู้สึกร่วมกันว่าตนเองเป็น

ส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สุชาติ ฤทธิเดช (ม.ป.ท. : 177) ว่า ทักษะศิลป์ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสนองต่อความสวยงาม หรือความพึงพอใจเท่านั้น แต่มีความสำคัญและคุณค่าในด้านต่างๆ อีกมาก โดยเฉพาะการนำคุณลักษณะของศิลปะเพื่อการบำบัดทางจิตใจและร่างกาย ...กิจกรรมศิลปะด้านการเขียนภาพ การปั้นภาพและดนตรี...เป็นส่วนช่วยเสริมด้านจิตใจและร่างกายให้ฟื้นฟูคืนสภาพสู่สภาวะปกติ...

1.4 ผลคะแนนจากแบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ ในบางเรื่องจะเห็นได้ว่า คะแนนก่อนและหลังการเรียนสูง อาจเนื่องมาจากภาพและเนื้อหาเป็นสิ่งที่ผู้เรียนพบเห็นอยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวัน และเป็นเรื่องราวหรือสิ่งที่คุ้นเคย จึงทำให้ตอบถูกมาก สอดคล้องกับ ประเสริฐ ศิลรัตน์ (2542 : 10-11) ว่า ความรู้ระหว่างการรับรู้ของมนุษย์กับธรรมชาติรอบตัว หมายถึง การรับรู้สภาวะการเปลี่ยนแปลงของสภาพสิ่งปรากฏ ที่มีอยู่และที่เป็นอยู่ รวมถึงการเสื่อมสลายของทุกสิ่งตามกฎธรรมชาติ หากมีความตั้งใจจะเรียนรู้กับสภาวะดังกล่าวนี้ มนุษย์ก็สามารถเรียนรู้ได้มากมายจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน...แต่โอกาสใดที่เราเปลี่ยนประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน จากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง ทำให้เกิดการปรับความรู้สึกทางการรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ละเอียดยิ่งขึ้น...นอกจากนี้ ผลของคะแนนก่อนและหลังการเรียนต่ำ อาจเกิดจากประสบการณ์การรับรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ด้วยสาเหตุที่ว่า กลุ่มประชากร ซึ่งเป็นผู้ต้องขังส่วนใหญ่ ได้รับการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา จึงทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการเรียนรู้ ซึ่งการรับรู้ทางสุนทรีย์นั้นต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง ของผลงานวัตถุและอาศัยความรู้ที่มีต่อหลักการส่วนประกอบทางศิลปะเป็นพื้นฐานในการรับรู้ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกฝนและทำความเข้าใจ รวมทั้งต้องมีประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน หรือได้รับการฝึกฝนมาก่อน เพราะเรื่องของการรับรู้สัจธรรมเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ซึ่งนอกจากจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน การเลือกใช้รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมแล้ว ควรเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ด้วยการฝึกให้รู้จักสังเกต วิเคราะห์ และอภิปรายผล

2. พิจารณาผลจากความถี่ของผู้เรียนที่สามารถแสดงพฤติกรรมการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในด้านต่างๆ ผลของการรับรู้สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 พฤติกรรมการรับรู้ด้านส่วนประกอบทางประสาทสัมผัส เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีความถี่ในการแสดงพฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์สูง ซึ่งน่าจะเนื่องมาจากส่วนประกอบต่างๆ ทางศิลปะซึ่งได้แก่ เส้น สี น้ำหนัก รูปร่างและรูปทรง พื้นผิว และแสงเงาเป็นส่วนประกอบพื้นฐานที่ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงได้จากสิ่งที่ปรากฏให้เห็นในชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อม ดังที่ โกสุม สายใจและคณะ (2547:21) กล่าวว่าไว้ว่า สิ่งต่างๆ ที่มนุษย์เคยพบเห็นเคยมีประสบการณ์มาตั้งแต่เกิดจนปัจจุบันจะกลายเป็นพื้นฐานหรือเป็นกรอบอยู่ในใจ เมื่อได้พบเห็นสิ่งใหม่ก็จะเกิดการเปรียบเทียบโดยอัตโนมัติกับสิ่งเก่า...

2.2 พฤติกรรมการรับรู้ด้านหลักการทางศิลปะและโครงสร้างในงานศิลปะ ได้แก่ เอกภาพ ความสมดุล จังหวะและความเคลื่อนไหว จุดเด่น จุดสนใจ เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า มีความดีในการแสดง พฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์กลาง ซึ่งผลปรากฏนี้อาจเนื่องมาจากส่วนประกอบหลักการทางศิลปะและ โครงสร้างในงานศิลปะ มีเนื้อหาที่ยากต่อการทำความเข้าใจของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนที่เป็นผู้ต้องขังเป็นผู้ที่ ขาดโอกาสทางการศึกษา อีกทั้งยังขาดประสบการณ์ในการเรียนรู้เรื่องราวและหลักการต่างๆ ทาง ศิลปะอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้ผลพฤติกรรมการรับรู้ด้านส่วนประกอบหลักการทางศิลปะและ โครงสร้างในงานศิลปะอยู่ในระดับกลาง ซึ่งเมื่อสังเกตพฤติกรรมการรับรู้จากการตอบคำถาม แสดง ความคิดเห็นและการทำกิจกรรมศิลปะของผู้เรียนแล้ว พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่สามารถแสดงความคิด เห็นและรับรู้ภาพผลงานศิลปะที่มีลักษณะเหมือนจริงมากกว่าภาพผลงานที่ศิลปะที่มีลักษณะกึ่ง นามธรรม ดังที่ เด่นพงษ์ วงศาโรจน์(2545:59) กล่าวว่า ในความเป็นจริงแล้วมนุษย์จะสามารถรับรู้และ เข้าใจ ในรูปแบบผลงานทัศนศิลป์ที่แสดงออกในลักษณะเหมือนจริงตามธรรมชาติได้ง่ายที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและประสบการณ์โดยตรงของมนุษย์ แต่ถึงอย่างไรก็ยังคงไม่ สามารถที่จะรับรู้ตลอดจนเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ได้ทั้งหมด...ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าประสบการณ์ในการ เรียนรู้และการได้รับการฝึกฝนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการรับรู้ทางสุนทรีย์ของผู้เรียน ซึ่งประสบการณ์ นี้สามารถพัฒนาได้โดยการให้โอกาสในการเรียนรู้และฝึกฝน และทำกิจกรรมเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง ก็ สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนพัฒนาการรับรู้สองด้านนี้ได้

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

ในการทดลองสอนศิลปะ โดยจัดกิจกรรมศิลปะที่มีต่อการรับรู้เชิงสุนทรีย์กับกลุ่มประชากร นักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร. พระนคร จำนวน 70 คน จำนวน 10 ครั้ง ผู้วิจัยพบ ข้อสังเกตที่น่าสนใจดังนี้ คือ

1. การจัดกิจกรรมศิลปะมีผลต่อการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มทร. พระนคร โดยมีส่วนช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจถึงกระบวนการสร้างสรรค์ งานศิลปะเพิ่มมากขึ้น และผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความคิดของตนออกมาเป็นผลงานศิลปะที่น่าสนใจ และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
2. สื่อและอุปกรณ์มีส่วนสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใน เนื้อหาและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม
3. ผู้เรียนสนใจและสามารถเข้าใจความหมายจากส่วนประกอบต่างๆทางศิลปะที่ศิลปินสร้างขึ้น ในผลงานศิลปะที่มีรูปแบบเหมือนจริงได้ดีกว่ารูปแบบกึ่งนามธรรมและรูปแบบนามธรรม โดย ผู้เรียนสามารถเปรียบเทียบสิ่งที่เห็นในผลงานศิลปะกับสิ่งแวดล้อมและแปลความหมายการรับรู้ได้

4. ผู้เรียนสนใจและมีความกระตือรือร้นต่อการทำกิจกรรมศิลปะ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เป็น การสร้างสรรค์ผลงานด้วยการใช้วัสดุและเทคนิคการสร้างสรรค์ที่นอกเหนือจากการวาดภาพระบายสี เช่น การฉีก ตัด ปะ กระดาษและการใช้วัสดุอื่นๆ ตกแต่งลงบนผลงาน

5. อย่างไรก็ตาม ประสบการณ์ความทรงจำในอดีต การศึกษา อายุ และสภาพจิตใจ มีผลทำให้การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของผู้เรียนแต่ละคนแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมของนักศึกษา
2. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะโดยวิธีการสอนในรูปแบบอื่นๆ เช่น การสอนตามแนวทางของพุทธศาสนา ที่มีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมและจิตใจของนักศึกษา